

v roce 1950 uzavřela vláda s Allensbašským institutem za účelem získávání pravidelných měsíčních informací o názorech a náladách obyvatelstva. Skutečnost, že by k volebním vítězstvím CDU v letech 1953 a 1957 bez služeb Allensbašského institutu nebylo mohlo dojít, potvrzuje mimo jiné citováním dopisu, jímž dr. Adenauer po vítězných volbách v r. 1957 děkuje spoluzakladateli institutu výslovně za volební pomoc.

Rozbor těchto a celé řady dalších skutečností vede autora k závěru, že zveřejňování výsledků výzkumů veřejného mínění a jejich analýz, zejména pak volebních prognóz na takovéto materiálu založených, ovlivňuje jednak mínění voličů, jednak politickou a propagační práci západoněmeckých politických stran, a to především v předvolebním boji.

—nk—

Hans Joachim Orth: POLEN — Partner von morgen

Gerhard Stalling Verlag, Oldenburg und Hamburg, 1965, str. 255

Práce, která velmi seriózně a objektivně informuje západoněmeckou veřejnost o „budoucím partnerovi“ — o hospodářství Polska. Ukazuje, jak pojem „polnische Wirtschaft“, který je dosud stereotypní představou mnohých Němců, byl už překonaný dnešní polskou skutečností. O výchozím stanovisku autora svědčí i podtitul knihy *Auf dem Wege zur europäischen Wirtschaftsmacht*. Informace o nejrůznějších oblastech polského života jsou určeny především ekonomicky zainteresovaným čtenářům: jsou zde kapitoly o hlavních odvětvích polského průmyslu, rozbor stavu polského zemědělství, pohledy na zahraniční obchod, na systém polských odborů, na přípravu kvalifikovaných kádrů i na úspěchy polského umění v cizině. U nás publikaci podobného typu o Polsku zatím nemáme, třebaže je to hospodářský partner našeho dneška. Sociologa samozřejmě zajímá také přístup autora a jeho interpretace faktů: autor, který jistě není socialista, vychází z názoru, že v Polsku je proces „demokratizace a uvolnění“ nejdále ze zemí socialistického tábora. Odvolává se nejednou na hlasy polského katolického tisku a akcentuje vždy spíše kritické názory a samohodnocení polské strany: protože však přitom vždy respektuje fakta, bojuje tím vlastně nejúčinněji proti předsudkům ve vědomí západoněmecké veřejnosti a proti všem argumentům o „nesvobodě a diktatuře“, jak je šíří antikomunistická propaganda. Mohli bychom si jen gratulovat, kdyby stejně seriózní publikace vyšla v NSR i o naší republice.

—sol—

Průkopníci z Horácka, sv. 9

Svazek 9 sborníku Průkopníci z Horácka (vyd. OÚNZ — Okresní ústředí zdravotní výchovy obyvatelstva, Nové Město na Moravě) je věnován regionálně historickým aspektům díla profesora I. A. Bláhy. Skládá se ze dvou statí:

1. Dr. Josef Mikulec: *Profesor Dr. I. A. Bláha a Novoměstsko* (Příspěvek ke kulturním dějinám kraje)
2. MUDr. Karel Daněk, CSc.: *Lékařovy poznámky k životu a dílu prof. Dr. Arnošta Bláhy*.

První stať se zabývá především Bláhovou osvětovou prací mezi lidem na Horácku. I. A. Bláha ztrávil v Novém Městě na Moravě značnou část svého života — od roku 1904 působil jako profesor němčiny a francouzštiny na místní reálce (s přestávkami několika let, např. pro studijní cesty nebo vojenskou službu) až do roku 1919. Nové Město na Moravě bylo jeho první učitelské působišť a zvláště v letech 1904—8 se nadšeně věnoval osvětové práci. Přispíval do krajinského čtrnáctideníku „Ozvěna z Novoměstska“, byl jedním ze zakladatelů a nejagilnějších členů volného přednáškového sdružení, které pořádal v celém kraji přednášky s náměty z českých dějin a literatury i s náměty praktickými z oboru hygieny, výchovy, zemědělství atd. Založil lidovou knihovnu poučné a zábavné četby, stál u kolébky místního odboru Národní jednoty, přispěl k založení Horáckého muzea a získal pro ně místnosti. Jeho odjezd na roční studijní cestu do ciziny znamenal úpadek místní osvětové činnosti.

V Novém Městě na Moravě vznikla i řada jeho odborných článků a sociologických studií otiskovaných od roku 1908 v České Mysli, Naší době atd. Jsou to např. *Individuum a společnost* 1908, *Maloměstské tradice* 1908, *O národnosti* 1909, *O sociologii v pedagogice* 1911, i jeho habilitační práce *Město* 1914.

V době novoměstského působení I. A. Bláhy vznikly i dva dotazníky — dotazník o domácím a lidovém průmyslu, a v přípravě sociálně hygienické studie novoměstského odboru Národní jednoty „Horácké dítě“ dotazník k tomuto tématu. Tento dotazník o horáckém dítěti vznikl po některých úpravách podle vzoru pro průzkum dětí na Valašsku, který sestavil Pokrokový politický spolek valašsko-meziříčský. Dotazník byl velmi obsáhlý, obsahoval ve svých 12 odstavcích problematiku zdravotnickou a sociální, všiml si poměrů hmotných i kulturních. Roku 1907 I. A. Bláha uvedl akci programovým článkem v Ozvěně z Novoměstska. Vytýčil v něm vědecké a praktické cíle, které dotazník sleduje, a žádal o spolupráci zvláště vesnické učitele. Akce, v mnoha hlediscích předstihující svou dobu, nebyla pro svou velkou náročnost a rozsáhlost zpracována do určitých výsledků, mj. proto, že iniciátor a organizátor akce I. A. Bláha odjel roku 1908 na roční studijní cestu do zahraničí.

Druhá stať sborníku obsahuje rozbor některých stářých bodů mezi myšlením I. A. Bláhy a problematikou lékařskou. Autor charakterizuje dnešní obory léžící mezi lékařstvím a sociologií a vzájemné vztahy lékařství a sociologie. U I. A. Bláhy vytyčuje hlavně jeho postoj sociálního reformátora, vzniklý z jeho myšlení sociologického, etického a pedagogického. Upozorňuje na to, že I. A. Bláha zdůrazňoval především význam výchovy, a to i zdravotní výchovy a psycho-

hygieny. Vybírá 3 oblasti sociální skutečnosti, jimž se I. A. Bláha ve svém díle věnoval: rodinu a vývoj dítěte, práci, volný čas. Analyzuje Bláhovy zásady morálky a charakterizuje, v čem jsou jeho myšlenky dnes aktuální, v čem připomínají ožehavé otázky dneška.

Sleduje, jak a čím právě raná novoměstská léta I. A. Bláhy přispěla k začátkům a formování jeho sociologického myšlení. Cituje vlastní slova Bláhova, jimiž to přiznával ve své *Vzpomínce* v Almanachu Horácké krajské výstavy v Novém Městě na Moravě 1925, str. 93: „Zmíním se jen o tom, jak mne Nové Město naučilo myslet sociálně. Tu jsem

se dostal na dráhu, jež měla zůstat i napříště trvalým zájmem mého života. Přiveden jsem byl totiž k soustavnému studiu jevů společenských, k sociologii. Ve velkém městě může, kdo chce, žít poměrně osamoceněji než na malém městě. Na malém městě je více vtahován nutnostmi života do veřejné práce, do činnosti spolkové, vzdělávací, politické, sociální. Tu si musí naléhavěji, a někdy i velmi bolestně, uvědomovati otázku o poměru jednotlivce ke společenskému prostředí, kam až sahá právo jednotlivce a jak se bránit, aby tlaku tohoto prostředí nepodlehli...“

V. R.